

Yttrande över En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan

Dnr 01712-2019

Förslag till beslut

Regionstyrelsen beslutar att Region Norrbotten lämnar yttrande enligt förslaget.

Sammanfattning

Styr- och resursutredningen har fått i uppdrag att göra en samlad översyn av universitetens och högskolornas styrning och resurstilldelning.

Enligt utredningsdirektiv ska styrningen främja ”starka och ansvarsfulla lärosäten” som kan uppfylla nationella mål och möta samhällsutmaningar i Sverige och globalt. Utredningens mål är att presentera ett ramverk för styrning och resurstilldelning som ger lärosätena goda förutsättningar att ta ansvar för att utveckla och förmedla kunskap för samhällets långsiktiga utveckling. Ramverkets olika delar bör utvärderas, utvecklas och anpassas över tid för att svara mot samhällets skiftande behov och prioriteringar. Utredaren ser det dock som avgörande att styrningen alltid utgår från universitetets och högskolors särskilda roll och uppdrag i samhället och förutsättningarna för detta. I betänkandet föreslås bland annat att:

- Främja akademisk frihet, kvalitet och ansvarstagande – garantera det fria kunskapssökandet och främja en stark kvalitetskultur genom att hålla fokus på resultat och kvalitet och samtidigt undvika detaljstyrning eller snedvridande incitament.
- Främja ett rollsäkert samhällsansvar – lärosätena bör förväntas att utifrån en stark akademisk integritet göra vad de kan för att den kunskap och kompetens som skapas kommer till nytta i samhället på olika sätt.
- Främja strategisk handlingsförmåga – ge lärosätena långsiktiga ramar och handlingsutrymme att ta ansvar utifrån sina respektive förutsättningar.

Region Norrbotten känner oro för utredningens konsekvenser för distansundervisning, samtidigt som utredningen presenterar förslag som kommer att underlätta för kurser och flexibla utbildningar vilket kan anses som positivt, bland annat utifrån distansundervisningsperspektiv.

Universitetens vilja och förmåga att samverka föreslås inte vara en del av den generella fördelningsnyckeln av resurser. Region Norrbotten anser att det ska vara fördelaktigt att delta i omgivande samhällsutveckling.

Region Norrbotten saknar förslag incitament för en längre framförhållning och universitetens roll i det livslånga lärandet. Vidare saknas också förslag

på hur universiteten ska möta de stora samhällsutmaningarna vad gäller kompetensförsörjning.

Region Norrbotten känner oro över att betänkandet föreslår en särskild utredning om högskolan roll i det nationella innovationssystemet. Betänkandet angriper problematiken på ett felaktigt sätt, istället bör fokus vara på *hur* högskolan ska *verka* i nationella innovationssystemet. Tidigare forskning är tydlig med att högskolorna har en betydande roll i innovationssystemet. I den framtida utredningen om nationella innovationssystemet bör även forskningsinstitutens roll inkluderas.

Ärendet

I dagens struktur fördelas statliga forskningsmedel till lärosätena dels genom fasta anslag (basanslag som grundas på historiska tilldelningar med viss justering för ökade kostnader), dels i konkurrens via forskningsråd och myndigheter. Lärosätena bestämmer själva hur anslaget ska fördelas mellan olika fakulteter och ämnen. Forskningsråd och myndigheter fördelar medel utifrån olika uppdrag, vilket innebär att medel utlyses till specifika ändamål. Forskare vid statliga lärosäten, företag och privata forskningsinstitut konkurrerar om dessa medel genom att skicka in ansökningar som granskas av råden.

Utredningen anser att basanslag ska stå för minst 50 procent av universitetens forskningsfinansiering. För att uppnå detta mål ska resurser tas från forskningsråden. Utredningen menar att ökade basanslag ger lärosätena högre flexibilitet avseende hur medlen används och ökar friheten för forskningen. Utredningen är negativt inställd till nuvarande externa utvärderingsystem utan menar att varje lärosäte kan utvärderar sig självt.

Utredningen föreslår att regeringen ska ge ut en gemensam proposition för forskning och utbildning vart fjärde år. Relevanta delar ska sedan i en dialogbaserad process mellan regering och lärosäten resultera i fyraåriga mål, utbildningsuppdrag, särskilda åtaganden och resurstilldelning för varje lärosäte. Utredningen vill även att regeringen ger ett samlat fast anslag för utbildning och forskning till universiteten. I det totala anslaget ska även särskilda medel ingå.

Utredningen antar att lärosätena själva ska förbättra verksamheten med mindre extern insyn och styrning än i dagens system. Förslaget innebär minskade anslag till forskningsråden vilket kan påverka kunskapsproduktionen hos andra FoU-aktörer (offentliga aktörer, företag, privata forskningsinstitut) i samhället.

Region Norrbottens mer detaljerade synpunkter på delbetänkandet framgår i yttrandet i bilagan.

Bilagor:

Yttrande över En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6)

Protokollsutdrag skickas till:

Regiondirektör

Regional utvecklingsdirektör